

Sprytne narzędzie NotebookLM w edukacji dorosłych.

Narzędzia AI coraz częściej pojawiają się w codziennej pracy edukatorów i są realnym wsparciem w przygotowywaniu zajęć, pracy z materiałami czy podsumowaniach procesów edukacyjnych i ewaluacji. Wiele osób zastanawia się jednak, jak korzystać z AI w sposób, który rzeczywiście wspiera uczenie się dorosłych, a nie tylko przyspiesza produkcję małych treści edukacyjnych. Kluczowe pytanie brzmi: w których elementach AI może być pomocna i jak zachować nad nią kontrolę, by służyła indywidualnym potrzebom osób uczących się.

Edukacja dorosłych ma swoją specyfikę. Uczestnicy wnoszą własne doświadczenia, oczekują sensu i praktycznego odniesienia do codziennego życia. Jednocześnie funkcjonują w warunkach nadmiaru informacji oraz presji czasu. W takim kontekście AI może pełnić rolę automatu porządkującego dane, uatrakcyjnającego dydaktykę, wzmacniającego samokształcenie, poszerzającego dostęp do wiedzy dzięki unikatowym audiowizualnym formom przekazu.

Dobrym przykładem takiego zastosowania jest NotebookLM. Ta polskojęzyczna aplikacja pozwala pracować na wybranych materiałach: filmach, tekstach, własnych notatkach, obrazach i dokumentach PDF. Zamiast generować treści „z niczego”, NotebookLM analizuje dostarczone źródła i pomaga je porządkować, streszczać lub porównywać. Dzięki temu użytkownik zachowuje kontrolę nad doбором treści i kontekstem, a AI pełni funkcję syntezy i twórczego przetwarzania zebranych danych.

W praktyce NotebookLM może być wykorzystywany na kilku etapach pracy edukatora. Na etapie przygotowania zajęć narzędzie pomaga szybko uporządkować większy zestaw materiałów źródłowych. Edukator może poprosić system o streszczenie kluczowych wątków, analizę transkrypcji materiałów audiowizualnych, wyłonienie powtarzających się problemów lub przygotowanie roboczego zestawu zagadnień do dalszej pracy. Skraca to czas przygotowań, ale nie odbiera wpływu na ostateczny kształt zajęć. NotebookLM sprawdza się również po zakończeniu procesu edukacyjnego. Zamiast ręcznie przeglądać duże ilości materiału ewaluacyjnego, edukator otrzymuje syntetyczny obraz tego, co zadziało, a co wymaga korekty. To szczególnie przydatne w pracy projektowej i przy długofalowych programach edukacyjnych.

NotebookLM bezpłatnie udostępnia kilka bardzo konkretnych funkcji, które realnie wspierają proces uczenia się dorosłych – i tu warto zaznaczyć, zarówno z perspektywy osób prowadzących zajęcia, jak i ich uczestników. Jednym z kluczowych atutów NotebookLM jest to – i warto to raz jeszcze podkreślić – że pracuje on wyłącznie na materiałach dostarczonych przez użytkownika. Oznacza to, że narzędzie nie zastępuje samodzielnej pracy z materiałami, lecz wspiera ich porządkowanie, analizę i refleksję nad treściami wybranymi przez edukatora lub

osoby uczące się. Poniżej ujęto kluczowe funkcje aplikacji NotebookLM, gotowe do wykorzystania przez edukatorów, a także dorosłych uczestników zajęć.

Zarządzanie źródłami wiedzy

NotebookLM umożliwia tworzenie jednej, spójnej bazy materiałów źródłowych. Edukator może w jednym, dedykowanym danemu zagadnieniu miejscu gromadzić różne typy zasobów: pliki PDF, dokumenty tekstowe, prezentacje, notatki robocze, linki do stron internetowych, a także transkrypcje nagrań wideo, na przykład z YouTube. Z perspektywy osoby uczącej się oznacza to prosty dostęp do uporządkowanego zestawu materiałów.

Inteligentne podsumowania treści

Po dodaniu dokumentów narzędzie automatycznie generuje krótkie podsumowania ich zawartości. Pozwala to szybko zorientować się w głównych wątkach, kluczowych pojęciach i strukturze tekstu. Funkcja ta jest szczególnie użyteczna w pracy z obszernymi publikacjami i złożonymi dokumentami, które często stanowią punkt wyjścia w procesie edukacyjnym, ale są czasochłonne w lekturze.

Interaktywny czat z dokumentami

NotebookLM umożliwia zadawanie pytań bezpośrednio do zgromadzonych materiałów. Odpowiedzi generowane są w oparciu o konkretne fragmenty źródeł i zawierają wskazania, z których dokumentów pochodzą dane informacje. Ułatwia to weryfikację treści oraz pogłębianie rozumienia tematu bez konieczności ręcznego przeszukiwania wielu plików. W procesie uczenia się sprzyja to pracy problemowej i samodzielnemu dochodzeniu do wniosków.

Generowanie materiałów wspierających uczenie się

Na podstawie zgromadzonych notatek i dokumentów NotebookLM może tworzyć różne formy materiałów dydaktycznych. Obejmują one między innymi fiszki oraz – w zależności od potrzeb – testy o różnym stopniu złożoności. Narzędzie potrafi również generować mapy myśli. Takie formy pracy są szczególnie przydatne dla uczestników, którzy uczą się selektywnie i potrzebują jasnej struktury. Mogą być wykorzystywane zarówno podczas zajęć, jak i jako narzędzie do samodzielnej pracy poza nimi.

Podsumowania audio

NotebookLM umożliwia kreatywne przekształcanie dostarczonych plików. Dzięki temu materiały edukacyjne mogą być wykorzystywane w sytuacjach, w których czytanie nie jest możliwe – na przykład w podróży lub podczas wykonywania rutynowych czynności. Mogą służyć zarówno do samodzielnej nauki, jak i jako

materiał dydaktyczny uatrakcyjnijający zajęcia. Aplikacja generuje miłe dla ucha słuchowisko w języku polskim, oparte na rozmowie dwóch osób na dany temat.

Animowane materiały wideo

Wartościową funkcją NotebookLM jest możliwość tworzenia animowanych materiałów wideo na podstawie zgromadzonych zasobów wiedzy. Narzędzie przekształca treści w krótkie formy wizualne, które pomagają zrozumieć sekwencje zdarzeń, zależności przyczynowo-skutkowe lub przebieg procesów. Warto zaznaczyć, że wygenerowane wideo zawiera również komentarz, co sprawia, że takie animacje mogą pełnić rolę materiałów wspierających – wprowadzających do tematu, wyjaśniających i porządkujących wiedzę, dokumentujących procesy krok po kroku.

Infografiki

to automatycznie generowane, wizualne treści, które pomagają porządkować wiedzę i uchwycić jej strukturę. Z perspektywy edukatora stanowią one narzędzie pozwalające przekształcić złożone treści w czytelną formę dydaktyczną. Dla osoby uczącej się pełnią funkcję „mapy tematu”, ułatwiającej orientację w materiale.

Podsumowanie

NotebookLM wykorzystuje modele językowe Google, jednak kontekstem dla generowanych odpowiedzi są wyłącznie materiały dostarczone przez użytkownika. Dzięki temu wyniki pozostają ściśle związane z konkretnym projektem, programem edukacyjnym lub obszarem tematycznym. Z perspektywy edukatorów i osób uczących się wzmacnia to poczucie kontroli nad procesem uczenia się i ogranicza ryzyko korzystania z przypadkowych, niesprawdzonych informacji.

NotebookLM jest dowodem, że AI może realnie wspierać rozwój kompetencji bez przejmowania kontroli nad procesem uczenia się. Narzędzie to nie zastępuje roli edukatora ani samodzielnych doświadczeń uczestników, lecz pomaga porządkować wiedzę, analizować materiały i kreatywnie je przetwarzać w użyteczne i atrakcyjne formy.

Korzystając z narzędzi opartych na sztucznej inteligencji, warto pamiętać o odpowiedzialności etycznej i prawnej. Edukatorzy powinni zwracać uwagę na prawa autorskie do wykorzystywanych materiałów, świadomie dobierać źródła oraz jasno określać zasady ich użycia w procesie edukacyjnym. Równie ważna jest transparentność wobec uczestników – informowanie, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystywane są narzędzia AI – co sprzyja budowaniu zaufania i świadomemu uczestnictwu w procesie uczenia się.

Kluczowym elementem pracy z AI pozostaje krytyczne myślenie. Narzędzia takie jak NotebookLM nie zwalniają z konieczności oceny jakości źródeł, sprawdzania

poprawności wniosków i konfrontowania wyników z wiedzą oraz doświadczeniem edukatora. Ten aspekt pracy z AI jest niezwykle istotny i wart przepracowania z uczestnikami procesu edukacyjnego.

Należy również pamiętać, że narzędzia AI dynamicznie się rozwijają. Ich funkcjonalności zmieniają się, pojawiają się nowe możliwości i ograniczenia, dlatego warto regularnie testować dostępne rozwiązania, porównywać je oraz dobierać do konkretnych potrzeb edukacyjnych. NotebookLM może być jednym z elementów tego ekosystemu – szczególnie przydatnym do pracy z materiałami źródłowymi – ale nie jedynym.

Efektywne korzystanie z narzędzi AI zależy nie tylko od znajomości ich funkcji, lecz także od praktyki i stopniowego budowania swobody w pracy z nimi. Wymaga to czasu, testowania i swoistego „stażu” we współpracy z tą technologią.

Powodzenia!

Maciej Zygmunt
Regionalny Instytut Kultury
im. Wojciecha Korfanteo
Katowice, 2025 r.